

HÖGSKOLAN
DALARNA

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete

Beslut: FUN 2017-09-21

Revidering: 2018-03-28, 2018-06-13, 2020-09-09, 2022-05-25

Dnr: HDa 5.2.2-2017/1154

Gäller fr.o.m. 2017-09-21

Ansvarig för uppdatering: Studierektor för forskarutbildningen

Innehåll

1. Ämnesbeskrivning	3
2. Mål för utbildningen på forskarnivå	3
2.1 Allmänna lärandemål	3
3. Antagning till utbildningen	4
3.2 Behörighetsvillkor	5
3.3 Urval	5
3.4Handledning	5
4. Utbildningens upplägg	6
4.2 Individuell studieplan och finansieringsplan	6
4.3 Doktorsavhandling/licentiatuppsats	7
4.4 Kurser	8
5. Examination och examenskrav	8

HÖGSKOLAN DALARNA

Forskarutbildningsnämnden

1. Ämnesbeskrivning

Forskarutbildningsämnet pedagogiskt arbete behandlar institutionella pedagogiska praktiker inom förskola, skola och högskola. Undervisning, lärande, omsorg och fostran är områdets centrala kunskapsobjekt, vilka ses som integrerade processer vars inbördes relationer är föremål för forskningsområdet. Dessa studier bedrivs med utgångspunkt i didaktiska frågor. Ämnet innefattar dessutom studier av förutsättningar för dessa kunskapsobjekt, exempelvis studier av undervisningsmiljöer, samt undervisnings-, fostrans- och lärandeuppdragets utformning. Frågor om pedagogers, elevers, barns och studenters upplevelser och förståelser av undervisning, lärande, fostran och omsorg samt dessa kunskapsobjekts förutsättningar är också väsentliga aspekter av forskningsområdet pedagogiskt arbete. Till detta tillkommer relaterad teori- och metodutveckling för studier av pedagogiska praktiker som väsentlig del av forskarutbildningsämnet. Kännetecknande för ämnet är också dess praktikorienterade interdisciplinära ansats med fokus på undervisning och lärande i olika skolformer och ämnesområden. Ämnet utgör därmed lärarprofessionernas gemensamma kunskapsbas och sammanfaller med området för examenstillstånd.

2. Mål för utbildningen på forskarnivå

2.1 Allmänna lärandemål

Målen med utbildningen i enlighet med Examensordningen, bilaga 2 Högskoleförordningen (1993:100), är följande:

Doktorsexamen

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning, samt fullgöra andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Licentiatexamen

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar, och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För licentiatexamen ska doktoranden

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar av sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för den egna kunskapsutvecklingen.

3. Antagning till utbildningen

3.1 Allmänt

Antagning sker antingen till licentiatexamen, 120 högskolepoäng (hp), eller till doktorsexamen, 240 hp. Villkor för antagning till forskarutbildning är att den sökande antingen har erbjudits en doktorandanställning vid Högskolan Dalarna eller innehar annan anställning där det finns sådana villkor att forskarutbildning kan bedrivas. I samband med antagning ska ett finansieringsintyg upprättas av doktorandens arbetsgivare eller motsvarande. I avtalet ska framgå att arbetsgivaren eller andra parter tillstyrker att studierna blir förenliga med eventuellt fortsatt deltidsarbete hos arbetsgivaren.

Utlysning av doktorandanställningar vid Högskolan sker nationellt och kan även komma att ske internationellt. Utlysningen bereds av studierektor med beaktande av den allmänna studieplanen i pedagogiskt arbete för beslut av prefekt för Institutionen för lärarutbildning (ILU).

3.2 Behörighetsvillkor

För att bli antagen till forskarutbildningen i pedagogiskt arbete krävs att den sökande uppfyller villkor för både grundläggande och särskild behörighet samt bedöms ha den förmåga som krävs för att tillgodogöra sig utbildningen.

Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet att antas till forskarutbildningen har den som

1. avlagt examen på avancerad nivå
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå eller
3. på annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Särskild behörighet

Särskild behörighet att antas till utbildning på forskarnivå i pedagogiskt arbete har den som

1. skrivit ett självständigt arbete på avancerad nivå om minst 15 högskolepoäng,
2. har avlagt lärar- eller förskollärarexamen,
3. har erfarenhet från minst två års pedagogisk yrkesverksamhet samt
4. besitter nödvändiga språkkunskaper i svenska och engelska i tal och skrift.

Studerande som i annan ordning inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper kan antas till forskarutbildningen efter prövning.

3.3 Urval

Urval bland sökande som uppfyller grundläggande och särskild behörighet görs med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen och baseras på följande bedömningsgrunder:

- tidigare studieresultat
- kvalitet i tidigare vetenskaplig produktion
- kvalitet i den till ansökan bifogade forskningsplanen eller motsvarande
- förmåga till muntlig och skriftlig kommunikation
- personlig lämplighet
- övriga meriter

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad inom ramen för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (HF 7 kap. 41 §).

3.4Handledning

Till varje doktorand utses minst två handledare. Minst en av handledarna ska inneha anställning vid Högskolan Dalarna. Handledarna ska ha genomgått handledarutbildning, eller genomgå sådan så snart tillfälle ges vid det egna eller annat lärosäte. Handledare ska som lägst inneha doktorexamen. En av handledarna utses som huvudhandledare och denna ska som lägst vara docentmeriterad. Studierektor bereder och lämnar förslag på handledare för beslut av prefekt vid ILU. Preliminär huvudhandledare utses i samband med antagning, och huvudhandledare och biträdande handledare utses formellt i samband med att den individuella studieplanen fastställs av prefekt senast tre månader efter studiestart. Handledningen och handledarrelationen följs upp av studierektor i samband med den årliga uppföljningen av den individuella studieplanen. Doktoranden garanteras handledningsresurs motsvarande minst 128 klocktimmar per år vid heltidsstudier.

Byte av handledare kan ske när som helst efter framställan från doktorand eller handledare (se *Regler för byte av handledare* HDa 1.2-2019/1008) eller på initiativ av studierektor. Byte av handledare bereds av studierektor och beslutas av prefekt vid ILU. Beslut om indragning respektive återinrättande av handledning och andra resurser för studerande på forskarnivå bereds av prefekt och fattas av rektor.

4. Utbildningens uppläggning

4.1 Allmänt

Forskarutbildning mot doktorsexamen i pedagogiskt arbete omfattar 240 hp, varav 75 hp utgörs av forskarutbildningskurser. Av dessa 75 hp utgörs 45 hp av obligatoriska kurser och 30 hp av valbara kurser. 165 hp utgörs av ett självständigt forskningsprojekt som redovisas i form av en avhandling. En licentiatexamen omfattar 120 hp, varav 45 hp utgörs av forskarutbildningskurser. Av dessa 45 hp utgörs 30 hp av obligatoriska kurser, medan 15 hp är valbara. 75 hp utgörs av ett självständigt forskningsprojekt som redovisas i form av en uppsats.

Doktorandens texter ska ventileras i följande avstämningsseminarier:

Planeringsseminarium. Disputerad granskare (intern eller extern) utses av studierektor på förslag av handledare och doktorand i samråd. Seminariet hålls när motsvarande 10 % av avhandlings- respektive licentiatprojektet tillryggalagts.

Mittseminarium. Två disputerade granskare (varav en extern och en intern) utses av studierektor på förslag av handledare och doktorand i samråd. Seminariet hålls när motsvarande 50 % av avhandlings- respektive licentiatprojektet tillryggalagts. I de fall doktoranden avlagt licentiatexamen och fortsätter forskarutbildningen mot doktorsexamen ersätts mittseminarium av ett planeringsseminarium.

Slutseminarium. Extern senior (för doktorsavhandling) respektive extern disputerad (för licentiatuppsats) granskare utses av studierektor på förslag av handledare och doktorand i samråd. Seminariet hålls när motsvarande 90 % av avhandlings- respektive licentiatprojektet tillryggalagts.

Efter varje avstämningsseminarium samlas granskare, handledare och doktorand enskilt för att sammanfatta de huvudsakliga synpunkter och förslag som framkommit och ange riktning för det fortsatta arbetet. Eventuella förändringar i doktorandens projektplan förs in i den individuella studieplanen inför den årliga uppföljningen.

Anställning som doktorand får ej överskrida sammanlagt högst åtta år för doktorsexamen, respektive fyra år för licentiatexamen, vilket betyder att doktorandstudierna måste bedrivas på lägst 50 % av heltid. Utbildningstiden får dock förlängas om särskilda skäl föreligger, såsom sjukskrivning, tjänstgöring inom totalförsvaret, förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer samt föräldraledighet (Högskoleförordningen 5 kap. 7 §). Doktorand får delta i undervisning och annat s.k. institutionsarbete till en omfattning av maximalt 20 % av den totala studietiden och kompenseras med motsvarande förlängning av studietiden.

4.2 Individuell studieplan

Efter antagning är det doktorandens och handledarnas uppgift att tillsammans senast tre månader efter studiestart upprätta en individuell studieplan som författas på en särskild blankett i enlighet med *Instruktion för individuell studieplan (ISP) för doktorand antagen vid Högskolan Dalarna*.

Den individuella studieplanen är ett viktigt juridiskt dokument som reglerar högskolans såväl som doktoranden åtaganden. Den är också ett underlag för att följa doktorandens progression genom forskarutbildningen. Den individuella studieplanen granskas av studierektor för forskarutbildningen inför fastställande av prefekten för ILU.

Den individuella studieplanen ska:

1. namnge huvudhandledare och biträdande handledare,
2. specificera handledningens organisering, innefattandes antal timmar som doktoranden har till förfogande för handledning, samt hur dessa timmar är fördelade mellan huvudhandledare och biträdande handledare,
3. innehålla en tidsplan för doktorandens forskarutbildning, en preliminär titel på doktorsavhandlings- respektive licentiatuppsatsprojektet samt en beskrivning av planerade vetenskapliga arbeten och forskningsetiska beaktanden,
4. innehålla en plan över forskarutbildningskurser som ska ingå i utbildningen under det kommande läsåret i fråga, samt en förteckning av med godkänt betyg avlagda forskarutbildningskurser,
5. redogöra för omfattningen av institutionsarbete som utförs inom ramen för eventuell tjänstgöring vid lärosätet,
6. ge en beskrivning av övrig vetenskaplig aktivitet såsom deltagande i seminarier, konferenser och forskningsvistelser vid andra lärosäten.

Studierektor är ansvarig för att den individuella studieplanen följs upp en gång per läsår, eller tätare vid behov, och efter samråd med doktoranden och dennes handledare ändras i den utsträckning som behövs.

Väsentliga avvikelser från individuell studieplan kan medföra att doktoranden avskiljs från tillgången till högskolans resurser i enlighet med Högskoleförordningen. Huvudhandledare ska i samband med den årliga revideringen bedöma om doktoranden följer den individuella studieplanen. Om huvudhandledaren bedömer att avvikelsen är väsentlig ska studierektor informeras och doktoranden ges möjlighet att skriftligen yttra sig över handledarens redogörelse. Om studierektor bedömer att skäl finns för indragning av resurser ska dessa överlämnas till prefekt som för ärendet vidare till rektor för beslut.

4.3 Doktorsavhandling/licentiatuppsats

De forskningsprojekt som bedrivs inom ramen för forskarutbildningen i pedagogiskt arbete ska vara självständiga arbeten där doktoranden på egen hand, med stöd av handledare, utformar och genomför sitt projekt. En doktorsavhandling omfattar 165 hp och en licentiatuppsats 75 hp. Det är möjligt att skriva avhandlingen/uppsatsen i form av en monografi eller i form av en sammanläggningsavhandling/-uppsats. Vid sammanläggningsavhandling krävs i normalfallet för doktorsexamen fyra granskade vetenskapliga publikationer (varav minst två är accepterade för publicering genom gängse peer-review-förfarande) samt en sammanbindande del, en "kappa". För licentiatexamen krävs i normalfallet minst två granskade vetenskapliga publikationer (varav minst en är accepterad för publicering genom gängse peer-review-förfarande) samt en sammanbindande del, en "kappa". I doktorsavhandlingens/licentiat-uppsatsens kappa ska det tydligt redovisas vad som är doktorandens eget bidrag och, i förekommande fall, vad som är andra författares bidrag i de artiklar eller motsvarande som ingår i avhandlingen/uppsatsen.

Doktorsavhandling/licentiatuppsatsen i pedagogiskt arbete ska skrivas på svenska eller engelska. Doktorsavhandling/licentiatuppsats som skrivs på engelska ska innehålla en sammanfattning på svenska, och avhandling/licentiatuppsats som skrivs på svenska ska innehålla sammanfattning på engelska. Sammanfattningen ska vara så utförlig att en läsare utan

kunskaper på området ska få en klar uppfattning om avhandlingens/licentiatuppsatsens syfte och huvudsakliga innehåll, de vetenskapliga metoder och de teoretiska verktyg som använts samt de resultat som nåtts. Hänvisningar ska göras till doktorsavhandlingens/licentiatuppsatsens olika kapitel/delarbeten.

Avhandlingsarbetet utgör en central grund för examinationen av den forskarstuderandes måluppfyllelse. Inför beslut om disputation/licentiatseminarium ska avhandlingsarbetet därför granskas med avseende på omfång och kvalitet utifrån vad som kan förväntas efter fyra/två års forskarstudier. När huvudhandledaren bedömer att avhandlingsarbetet är väsentligen klart och att doktoranden i övrigt uppfyller examensmålen som fastställts i gällande ASP, lämnar doktoranden och huvudhandledare gemensamt in *Anmälan om disputation/licentiatseminarium* med förslag på ordförande, opponent och betygsnämndsledamöter samt förslag på datum för disputation/licentiatseminarium. Anmälan bereds av studierektor inför beslut av FUN. Innan FUN fattar slutgiltigt beslut om datum för disputation/licentiatseminarium ska avhandlingen/licentiatuppsatsen förhandsgranskas av två externa seniora forskare med god kompetens inom området pedagogiskt arbete. Dessa granskares respons avgränsas i detta läge till att antingen rekommendera att avhandlingen/licentiatuppsatsen i dess föreliggande version publiceras och släpps fram till examination eller avråda från detta. Doktorsavhandlingens/licentiatuppsatsen försvaras sedan muntligt vid en offentlig disputation/licentiatseminarium med opponent och betygsnämnd i enlighet med högskolans riktlinjer.

4.4 Kurser

Forskarutbildningskurser ges vid Högskolan Dalarna och är uppdelade i obligatoriska och valbara kurser. De obligatoriska kurserna läses i första hand vid det egna lärosätet, medan valbara kurser kan läsas vid det egna eller andra lärosäten. Valbara kurser väljs i samråd med handledare och ska i de fall de lästs vid andra lärosäten tillgodoräknas. Beredningsansvarig för tillgodoräkning bedömer om genomförda kurser eller delar av kurser kan tillgodoräknas i forskarutbildningen och föreslår FUN att fatta beslut. Kurser som ingår i doktorandens utbildning specificeras i den individuella studieplanen.

Den obligatoriska kursdelen om 45 hp för en doktorsexamen i pedagogiskt arbete består av följande kurser:

Introduktion till forskning i pedagogiskt arbete 5 hp

Vetenskapsteori och forskningsetik 7,5 hp

Intellektuella utmaningar – att formulera och undersöka ett problem 5 hp

Vetenskapliga metoder för forskning i pedagogiskt arbete 10 hp

Forskning och pedagogisk praktik – teoretiska perspektiv 7,5 hp

Forskningskommunikation för samhällsutveckling 4 hp

Akademiskt skrivande och talande på engelska 6 hp

Den obligatoriska kursdelen om 30 hp för en licentiatexamen i pedagogiskt arbete består av följande kurser:

Introduktion till forskning i pedagogiskt arbete 5 hp

Vetenskapsteori och forskningsetik 7,5 hp

Vetenskapliga metoder för forskning i pedagogiskt arbete 10 hp

Forskning och pedagogisk praktik – teoretiska perspektiv 7,5 hp

5. Examination och examenskrav

Inför disputation utses en senior extern opponent, som bör vara väl förankrad i ämnet pedagogiskt arbete, och en betygsnämnd bestående av tre seniora ledamöter, varav minst en i

ämnet pedagogiskt arbete. Två av ledamöterna i betygsnämnden ska vara externa, dvs. ej ha anställning vid Högskolan Dalarna, och en ska vara intern, dvs. anställd vid lärosätet. En reserv för betygsnämnden utses vilken ersätter en av betygsnämndledamöterna i det fall någon skulle få förhinder. Vid licentiatuppsattsseminarium utses en senior extern opponent och en betygsnämnd bestående av tre disputerade ledamöter, varav minst en ska vara senior, en ska vara extern och minst en ska vara disputerad eller senior i ämnet pedagogiskt arbete. En reserv för betygsnämnden utses vilken ersätter en av betygsnämndledamöterna i det fall någon skulle få förhinder. Disputationsakten och licentiatseminariet leds av en ordförande i enlighet med *Regler för examination på forskarnivå vid Högskolan Dalarna*. Doktorsavhandlingen/licentiatuppsatsen bedöms som *underkänd* eller *godkänd*. För examen krävs dels att doktoranden uppfyller de obligatoriska och valbara kurskriterier som ingår i forskarutbildningen med *godkänt* betyg, dels att doktorsavhandlingen eller licentiatuppsatsen samt försvaret av densamma erhåller godkännande.